

Zöldségfélék

Európai piaci tendenciák

A zöldségfélék vonatkozásában összehasonlításra alkalmas világszintű információk jelenleg nem állnak rendelkezésre, ezért az európai, azon belül is elsősorban az uniós tendenciákat mutatjuk be. Ez utóbbit az is indokolja, hogy az unió kevés zöldségfélélet importál a harmadik országok piacáról, mivel a termékcsoport külkereskedelme főleg a tagországok között bonyolódik.

Az unió meghatározó görögdinnye-termesztő tagországai Spanyolország és Görögország. A legnagyobb spanyolországi görögdinnye-termelő tartományban 2017-ben 5-6 százalékkal 20-21 ezer hektárra nőtt a termelőterület 2016-hoz viszonyítva, amelyről 1,1-1,2 millió tonna görögdinnyét takarítottak be. A belföldi piacokra a feketetehjú, mag nélküli dinnyét termelik, míg az exportra kerülő termés nagy része a 3–5 kilogrammos, hűtőszekrényben könnyen tárolható dinnye. Görögországban 8-10 százalékkal csökkent a görögdinnye területe 2017-ben az előző évihez képest. Főleg belföldre termelnek, a felesleget június–júliusban a kelet-európai országokban vezetik le. Olaszországban 2016-hoz viszonyítva mintegy 10 százalékos területcsökkenés tapasztalható. A főszezon június vége és július közepe között volt, ekkor jelentős mennyiség került exportra. A nagy vízhiány miatt július második felétől az értékesített mennyiség – főleg az exportdinnye – jelentősen csökkent. Az unió 269-284 ezer tonna görögdinnyét importált a harmadik országokból (Marokkó, Brazília, Costa Rica, Törökország, Panama és Ukrajna) az elmúlt két évben. A közösség görögdinnye-kivitele a harmadik országok (elsősorban Svájc és Norvégia) felé 60 ezer tonna körül alakul évente.

A WPTC (2017) szerint globális szinten az ipari paradicsom mennyisége 1,9 százalékkal 37,35 millió tonnára csökkent 2017-ben a 2016. évihez képest. Az ipari paradicsom termése Olaszországban az előző évihez hasonlóan 5,2 millió tonna körül alakult, Spanyolországban 12 százalékkal 3,3 millió tonnára, Portugáliában 3 százalékkal 1,55 millió tonnára nőtt 2017-ben. Franciaországban a frisspiaci értékesítésre szánt paradicsom termőfelülete nem változott (2,35 ezer hektár), a termése 9 százalékkal 568,5 ezer tonnára csökkent 2017-ben az előző évihez képest (Agreste, 2017a). Az unió legnagyobb frissparadicsom-beszállítói Hollandia és Spanyolország. A belső piacra Hollandia paradicsomkivitele 9 százalékkal (1,05 millió tonnára) emelkedett, Spanyolországé 17 százalékkal (800,4 ezer tonnára) csökkent. A friss paradicsom vezető beszállí-

tója Marokkó, ahonnan az egy évvel korábbinál 2 százalékkal több (404,9 ezer tonna) paradicsom érkezett a közösségbe 2017-ben. Az oroszországi exportpiac kiesését követően a Fehéroroszországba, valamint a Norvégiába és a Svájcba irányuló kivitel erősödött. Az unió harmadik országok felé történő exportja 18 százalékkal 131,7 ezer tonnára esett vissza.

Az EU zöldségféléktermésének döntő hányadát Spanyolország, Hollandia, Olaszország és Magyarország adja. Spanyolországban a 9 ezer hektárnyi termőterület több mint 80 százalékan kaliforniai paprikát termelnek. Hollandiában a paprika területe újra növekedésnek indult, 2017-ben mintegy 1,3 ezer hektáron foglalkoznak a növényvel, ami 12 százalékkal több, mint a 2014–2015. években. Hollandia számára új piac Kína, ahol az új márkanévvel ellátott hollandiai terméknek promóciókat szerveztek Sanghaj és Kanton szupermarketjeiben. Spanyolország az egy évvel korábbihoz képest 2 százalékkal kevesebb (673 ezer tonna), míg Hollandia 21 százalékkal több (370 ezer tonna) zöldségféléket értékesített az unió belső piacán 2017-ben. A közösség paprika-külkereskedelmi egyenlege a harmadik országokkal szemben negatív. A behozatal – elsősorban Marokkóból, Törökországból és Izraelből – 1 százalékkal 185 ezer tonnára csökkent a vizsgált időszakban. Törökországban jelentős területen, 15 ezer hektáron terem paprika, főleg a kápiafajtákat részesítik előnyben. A közösség harmadik országok felé (főleg Fehéroroszországba) történő paprikakivitele 4 százalékkal 113 ezer tonnára nőtt ugyanekkor.

Az unió vöröshagymatermése 1 százalékkal 6,01 millió tonnára mérséklődött 2017-ben az egy évvel korábbihoz képest. Spanyolországban 11 százalékkal 1,30 millió tonnára csökkent, míg Hollandiában 7 százalékkal 1,28 millió tonnára, Lengyelországban 4 százalékkal 0,66 millió tonnára nőtt a betakarított vöröshagyma mennyisége (AMI, 2017). Németországban 11 ezer hektárról 541,3 ezer tonna vöröshagymát takarítottak be (Destatis, 2017).

Európában közel 400 ezer hektáron termesztnek káposztaféléket: Oroszország (110 ezer hektár), Ukrajna (71 ezer hektár), Románia (48 ezer hektár), Lengyelország (27 ezer hektár), majd Olaszország, Németország, Fehéroroszország és az Egyesült Királyság következnek a sorban, egyenként 10–15 ezer hektár közötti termőterülettel. Az EU-ban évente átlagosan 3,6-3,7 millió tonna káposztát takarítanak be. A közösség legnagyobb termelője Lengyelország, ahol a 2017. évi káposztatermés az előző évihez hasonlóan 1 millió tonna körül alakult (Agropogoda, 2017).

Az EU tagországai közül a legnagyobb sárgarépa- és petrezselyemgyökér-termelők Lengyelország és Franciaország. Franciaországban a sárgarépa termőterülete az előző évihez hasonlóan 8,2 ezer hektár volt 2017-ben, ugyanekkor a termése 2 százalékkal 322 ezer tonnára mérséklődött (Agreste, 2017b). Németországban 14 százalékkal 734 ezer tonnára nőtt a termés egy év alatt (Destatis, 2017). Lengyelországban a sárgarépa betakarított mennyisége meghaladta a 810 ezer tonnát (Agropogoda, 2017).

A világ két legnagyobb csemegekukorica-termelője az USA, valamint az Európai Unió, mellettük jelentős még Thaiföld termelése is. A magyar csemegekukorica-termesztés a nemzetközi élmezőnybe tartozik, a termőterületet tekintve Franciaországot megelőzve Magyarország az EU vezető termelője. A termésátlag viszont a technológiai színvonal és az időjárás függvényében ingadozik. Európában a legnagyobb hozamok, a legkiegyensúlyozottabb termések Franciaországban vannak, a leggyengébbek pedig Oroszországban. A magyarországi termésátlagok az európai középmezőnyben helyezkednek el (FruitVeB, 2017).

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A zöldségtermesztés mindkét ágazata (szabadföldi és hajtattott) – egy-két növénykultúra kivételével – jobban teljesített 2017-ben, mint egy évvel korábban. Az öntözésnek köszönhetően (a teljes terület 65-70 százaléka) ugyanis az aszálykárak kevésbé sújtották a zöldségágazatot, és a klíma is kedvező volt, az áprilisi fagyok kisebb kárt okoztak.

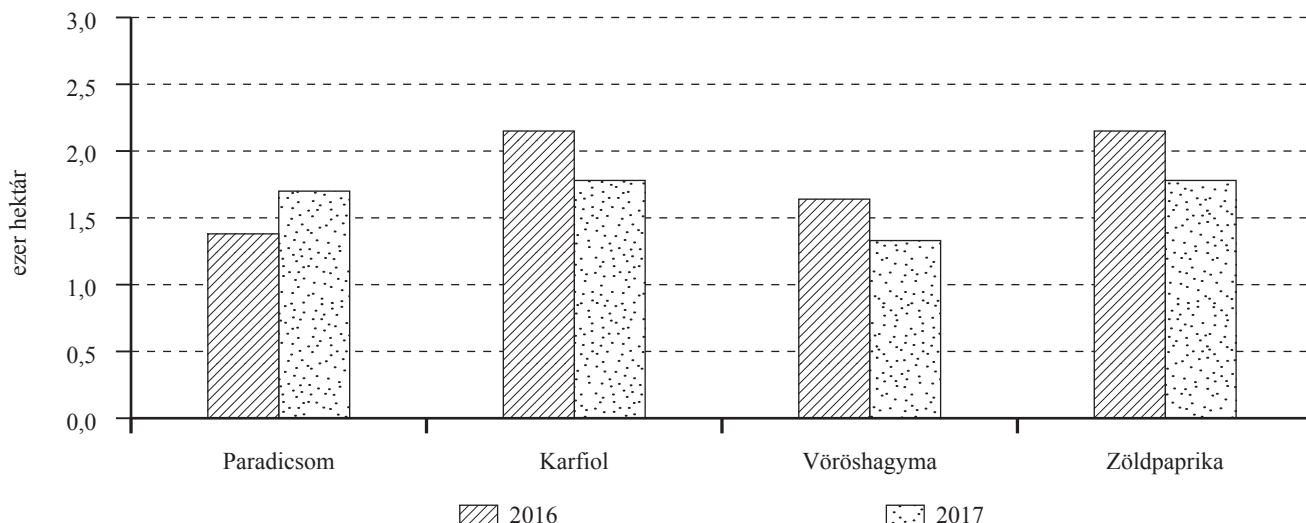
Az AKI Agrárstatisztikai Információs Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint a csemegekukorica termőterülete 2 százalékkal 30,2 ezer hektárra zsugorodott 2017-ben. A vizsgált zöldségfélék közül a szabadföldi paradicsom termőterülete 23 százalékkal, a karfiolé 16 százalékkal nőtt, míg a zöldpaprikáé 17 százalékkal, a vöröshagymáé pedig 19 százalékkal csökkent (25. ábra).

Az AKI PÁIR becslése szerint 2017-ben Magyarország összes zöldségtermése megközelítette az 1,72 millió tonnát, ami 100 ezer tonnával több a 2016. évi mennyiségnél.

A görögdinnye vetésterülete 1,7 százalékkal 5,7 ezer hektárra nőtt 2017-ben az egy évvel korábbihoz képest, ezzel együtt 10 százalékkal elmaradt a 2011–2015. évek átlagától (KSH, 2017). A görögdinnye termése 200 ezer tonna körül alakult 2017-ben, és a magyar dinnye nagyon korán jelent meg a piacon. A termelők fajta- és technológiai váltással folyamatosan alkalmazkodnak a változóban lévő fogyasztói igényekhez, csökken a nagy méretű görögdinnye iránti kereslet, és egyre több fogy a kisebb méretűből, sokan pedig a magszegény dinnyét keresik. Gondot jelentett 2017 júliusában, hogy hiába volt jó a minőség és a hozam, hiába alakult kedvezően a fogyasztás is, az exportot ebben az időszakban a spanyolok uralták. Folytatódott az évek óta megrendezésre kerülő fogyasztásösztönző kampány is.

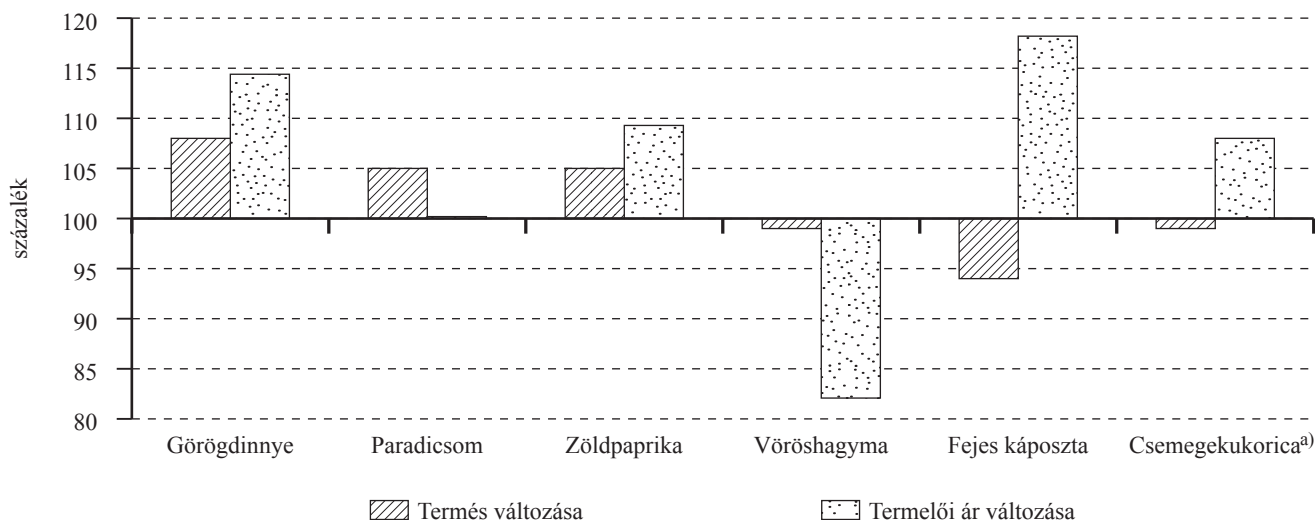
Az AKI Agrárstatisztikai Információs Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint a paradicsom termése a hozamok 5-6 százalékos javulásának köszönhetően 34 százalékkal 117 ezer tonnára nőtt 2017-ben az előző évihez képest. Szakértők szerint bizonyos időszakokban a belföldi piac nem tudja felvenni a teljes paradicsommennyiséget, viszont az exportpiacok még nem alakultak ki, így ezek kiépítése a következő évek feladata lesz. Az ipari paradicsom termelése 2010

25. ábra: Egyes zöldségfélék termőterületének alakulása (2016–2017)

Forrás: AKI Agrárstatisztikai Információs Osztály, KSH

26. ábra: A zöldségfélék termésmennyiségének és termelői árának változása 2017-ben (2016=100)

^{a)} Felvásárlási ár változása.

Forrás: az AKI PÁIR, az AKI Agrárstatisztikai Információs Osztály és a KSH adatai alapján az AKI Piaci és Árinformációs Osztályán készült számítás

körül majdnem megszűnt, 2017-ben viszont mintegy 1500 hektárról 120-125 ezer tonna ipari paradicsom került a feldolgozókhöz.

Az AKI Agrárstatisztikai Információs Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint a zöldpaprika termésátlaga 18,8 tonna/hektár volt 2017-ben, ami 14 százalékkal múlta felül a 2016. évi hozamot. Szabadföldi paprikát 850-900 hektáron termesztnek Magyarországon: fehér paprikát mintegy 250, paradicsompaprikát 300, kápiapaprikát pedig 350 hektáron. Az étkezési szabadföldi paprika termése 34–35 ezer tonna között mozog. A hajtított paprikát – főleg fóliás termesztőberendezésekben – 1500-1600 hektáron termesztik. A 170-180 ezer tonna termés döntő része a tölteni való paprika, a hegyes erős és a kápia, de kisebb mennyiségben paradicsom- és kaliforniai paprika is terem (26. ábra).

A KSH adatai szerint a vöröshagyma termése az utóbbi három évben 60–62 ezer tonna között mozgott. A vöröshagyma fejlődése szempontjából kedvezően alakult az időjárás 2017-ben, a termés átlagos volt, jó minőséget viszont csak azok a termelők értek el, akik tudtak öntözni.

A KSH adatai szerint a sárgarépa vetésterülete 23 százalékkal 1,5 ezer hektárra csökkent 2017-ben az egy évvel korábbihoz képest. A sárgarépa területének 90 százaléka öntözött. A gyökérezőségeket jó minőségben takarították be 2017-ben, ugyanakkor kevés a tárolókapacitás, pedig lenne rá igény. A gyökérezőségek közül elsőként a Makói petrezselyemgyökér – a Szentesi paprikához vagy a Gönci kajszihoz hasonlóan – kapta meg 2017-ben az OFJ (oltalom alatt álló földrajzi jelzés) nevű uniós eredetvédelmet.

A káposztafélék fogyasztása évről évre csökken, ennek oka, hogy veszítettek a hagyományos téli vita-

minforrás-szerepükből, ugyanakkor a vöröskáposzta iránt megnőtt az igény. A KSH adatai szerint a fejes káposzta termőterülete 2,5-2,6 ezer hektár körül mozgott az elmúlt években. A káposztát főleg szabadföldön termesztik, a hajtított fejes káposzta termőterülete 230–250 hektár között alakult, mivel az előző évi viszonylag rossz időnyt követően a korai káposzta területe 10-15 százalékkal csökkent.

Az elmúlt években átlagosan 30-34 ezer hektáron termesztettek csemegekukoricát, 100 százalékan öntözött területen. Az évi 500-600 ezer tonna termés kétharmadát a konzervipar, egyharmadát a hűtőipar dolgozza fel. A csemegekukorica vetésterülete a KSH adatai szerint 3 százalékkal 32,8 ezer hektárra csökkent 2017-ben a 2016. évihez képest, de így is 31 százalékkal meghaladta a 2011–2015. évek átlagát. Az AKI Agrárstatisztikai Információs Osztálya által vizsgált gazdaságok adatai szerint a csemegekukorica termésátlaga 16,9 tonna/hektár volt 2017-ben, ami 4,5 százalékkal alacsonyabb a 2016. évinél.

A zöldségfélék (dinnyével) importja 4 százalékkal 284 ezer tonnára emelkedett 2017-ben az előző évihez képest. A negatív külkereskedelmi egyenlegű zöldségfélék közül a friss paradicsom mennyisége 3 százalékkal (15,2 ezer tonnára) mérséklődött, ezen belül a legtöbb paradicsomot beszállító Spanyolországból 5,57 ezer tonnáról 4,92 ezer tonnára, Olaszországból 42 százalékkal 1,10 ezer tonnára csökkent a behozatal.

A KSH adatai szerint Magyarország 3 százalékkal több, 17,1 ezer tonna vöröshagymát importált 2017-ben, mint egy évvel korábban. A legtöbb vöröshagymát Németország szállította, ahonnan 22 százalékkal 6,11 ezer tonnára nőtt a behozatal. Hollandiából 33 százalékkal kevesebb, 2,65 ezer tonna vöröshagyma érkezett. A sárgarépa és a petrezselyemgyökér külke-

reskedelmi adatai együtt szerepelnek a KSH adatbázisában, a behozataluk 7 százalékkal 7,25 ezer tonnára emelkedett, Csehországból 263 százalékkal (2,11 ezer tonna) és Lengyelországból 221 százalékkal több (613 tonna), míg Belgiumból 60 százalékkal kevesebb (147 tonna) sárgarépa és petrezselyemgyökér érkezett Magyarországra a vizsgált időszakban. A fokhagyma importja 28 százalékkal 1,01 ezer tonnára csökkent a megfigyelt időszakban.

A pozitív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségfélék közül a KSH adatai alapján a friss zöldpaprika importja 1 százalékkal 7,02 ezer tonnára csökkent 2017-ben az előző évihez képest. Németországból 1,43 ezer tonna (+4 százalék), Spanyolországból 1,95 ezer tonna (-6 százalék) zöldpaprika érkezett, ugyanakkor Törökországból 66 százalékkal 272 tonnára esett vissza a behozatal.

A görögdinnye beszállítása (elsősorban Görögországból és Macedóniából) 48 százalékkal 16,71 ezer tonnára nőtt 2017-ben az előző évihez képest.

A fejes és vöröskáposzta behozatala 29 százalékkal 3,56 ezer tonnára csökkent a megfigyelt időszakban. A Németországból származó import 18 százalékkal 2,45 ezer tonnára nőtt, ugyanakkor a Hollandiából érkező 80 százalékkal 229 tonnára, a Lengyelországból származó 75 százalékkal 130 tonnára esett.

Bel- és külpiaci értékesítés

A KSH adatai szerint a zöldségfélék felvásárlása 11 százalékkal bővült 2017-ben az előző évihez képest. Megjegyezzük, hogy a 2017. évi felvásárlási adatok a tárolási zöldségfélék forgalmát is tartalmazzák, ami a 2016. évi termékkel függ össze.

A paradicsom felvásárolt mennyisége 132, a zöldpaprikáé 14, a zöldborsóé 6, a zöldbabé 12 százalékkal nőtt, míg a fejes káposztáé 4 és a vöröshagymáé 23 százalékkal csökkent.

A nagymagvú zöldségfélék közül a csemegekukorica felvásárlási ára 8 százalékkal emelkedett, míg a zöldborsóé és a zöldbabé, a fejes káposztáé és a vöröshagymáé egyaránt 1 százalékkal csökkent. A friss fogyasztásra szánt (hajtatott és szabadföldi együtt) paradicsom felvásárlási ára 10 százalékkal nőtt, míg az ipari célú paradicsom felvásárlási ára 2 százalékkal csökkent. A zöldpaprikát 7 százalékkal alacsonyabb áron vásárolták fel.

A KSH adatai szerint a zöldségfélék exportja (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) 2 százalékkal 388,6 ezer tonnára nőtt 2017-ben az egy évvel korábbihoz képest (17. melléklet).

Magyarország 2002-ben még a világ harmadik legnagyobb görögdinnye-exportőre volt, ezt köve-

tően azonban csökkenő tendencia jellemezte a görögdinnye termesztését. Ennek ellenére a görögdinnye volumenében az egyik legjelentősebb exportzöldségfélének, külkereskedelmi egyenlege évek óta pozitív. A görögdinnye exportja 8 százalékkal 81,4 ezer tonnára csökkent 2017-ben az előző évihez képest. Csehország felé 19 százalékkal 23,8 ezer tonnára, Németországba 28 százalékkal 11,6 ezer tonnára csökkent a kiszállított mennyiség. A zöldségfélék exportjában a második legnagyobb részarányt képviselő étkezési paprika kivitele 10 százalékkal 28,9 ezer tonnára nőtt 2017-ben. A legnagyobb exportpiac Németország felé 2 százalékkal 17 ezer tonnára, Csehországba 44 százalékkal 3,82 ezer tonnára emelkedett a kivitel. A németországi nagybani piacokon szinte egész évben jelen volt a magyarországi paprika. A fejes és vöröskáposzta kivitele 32 százalékkal (2,57 ezer tonnára) csökkent, amelynek jelentős hányada Romániába, valamint a skandináv államokba (Finnország, Norvégia, Svédország) irányult.

A negatív külkereskedelmi egyenlegű friss zöldségek közül a paradicsom kivitele 20 százalékkal 3,89 ezer tonnára nőtt 2017-ben, elsősorban Románia (1,8 ezer tonna) felé. A vöröshagymaexport – főleg Romániába – 35 százalékkal 3 ezer tonnára emelkedett ugyanekkor. Magyarország sárgarépa- és petrezselyemgyökér-kiszállítása – döntően Romániába – 43 százalékkal (2,14 ezer tonnára) bővült a megfigyelt időszakban.

A fagyasztott zöldborsó exportja 3 százalékkal 20,17 ezer tonnára csökkent 2017-ben a 2016. évihez viszonyítva. A gyorsfagyasztott csemegekukorica exportja 1 százalékkal (72,9 ezer tonnára) mérséklődött, a kivitel elsősorban az Egyesült Királyságba, Belgiumba és Németországba irányult. A konzervzöldborsó kiszállítása 6 százalékkal 61,4 ezer tonnára csökkent a megfigyelt időszakban. Meg kell jegyezni, hogy Oroszország 2013-ban még 34 százalékkal részesedett a magyarországi konzervzöldborsó-exportból. Az oroszországi importtilalom a konzervekre nem vonatkozik, ezért Oroszország maradt a legnagyobb exportpiac, bár a kivitel 33 százalékkal 13,8 ezer tonnára esett vissza. A konzerv-csemegekukorica kiszállítása 4 százalékkal (186,7 ezer tonnára) bővült, legnagyobb része Németországba és Franciaországba került. Oroszország felé 37 százalékkal 2,19 ezer tonnára csökkent a kivitel.

Összességében megállapítható, hogy Magyarország zöldség-külkereskedelmi egyenlege (friss, fagyasztott, dinnyével együtt) pozitív maradt, de romlott 2017-ben az előző évihez képest, mivel a zöldségfélék behozatala nagyobb mértékben nőtt (+4 százalék), mint a kivitele (+2 százalék).

A piaci árak tendenciája

Az AKI PÁIR becslése szerint a zöldségfélék 2016. évi összes termelésen belüli részarányával súlyozott termelői árindexe 2017-ben 4 százalékkal emelkedett a Budapesti Nagybani Piacon az egy évvel korábbihoz viszonyítva (18. melléklet). A zöldségféléken belül a legnagyobb súlyarányal rendelkező görögdinnye termelői ára átlagosan 14 százalékkal volt magasabb.

A 2017-ben betakarított tárolási zöldségfélék nagyobb kínálata a termelői árak csökkenését okozta: a szabadföldi sárgarépa termelői ára 4 százalékkal, a szabadföldi petrezselyemgyökéré, valamint a barna

hjú vöröshagymáé 18 százalékkal csökkent, ugyanakkor a szabadföldi fehér fejes káposzta ára 18 százalékkal emelkedett.

A berakó uborka termelői ára 14 százalékkal emelkedett, míg a kígyóuborkáé nem változott lényegesen 2017-ben az előző évihez képest. A belföldi kilogrammos kiszerelésű tölteni való, édes paprika termelői ára sem módosult számottevően a 2017. júniustól decemberig tartó időszakban az előző év azonos hónapjaihoz képest. A paradicsom termelői ára típustól és mérettől függően változott: a kisebb méretű gömb paradicsom termelői ára 8 százalékkal emelkedett, míg a nagyobb méretűé 15 százalékkal csökkent a vizsgált időszakban.